

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE – Jarosław Szarek	9
PRZEDMOWA – Krzysztof Kawalec	11
NOTA EDYTORSKA	15
♦ ♦ ♦	
OD AUTORA	21
WSTĘP	26
IDEA ŻYCIA ZBIOROWEGO	36
Wśród rosnącego absolutyzmu w Europie – rozwój swobód w Polsce. Swobody obywatelskie i polityczne. Naród źródłem władzy. Ustrój państwowy. Zasady. Sejm polski i jego rola kierownicza. <i>Liberum veto</i> . Konfederacje. Intensywność życia publicznego. Rzeczpospolita.	
NARÓD I KRÓL	48
Wolna elekcja panującego. Stosunek do monarchy. Prawo do korony. Artykuły henrycjańskie. Król-prezydent. Prawo o wypowiedzianiu posłuszeństwa. Król dla narodu, nie naród dla króla. Królobójstwo w Polsce nieznanne.	

SZLACHTA POLSKA	55
<p>Liczebność. „Naród szlachecki” i jego uwarstwienie. Można- władcy, karmazyni, tłum. Odrębny charakter szlachty polskiej. Równość szlachecka. Nobilitacje. Udział krociowej masy w życiu publicznym.</p>	
UNIE	60
<p>Swobody wewnętrzne źródłem wzrostu mocarstwowego. Siła przy- ciągania. „Wolni z wolnymi, równi z równymi”. Unie z Prusami, Inflantami, Litwą. Podstawy zjednoczenia z Litwą. Autonomizm polski. Jak u nas „wynaradawiano”? Patriotyzm państwowy. Dyso- nans kozacki. Trwałość unii.</p>	
SWOBODY JEDNEJ WARSTWY	74
<p>Wyjątkowe pretensje do Polski. Mieszczaństwo. Stulecie upadku. Losy polskiego samorządu miast. Położenie chłopów w Polsce a w Europie. Reformy XVIII w. Z psychiki narodu. Stan praw- ny a rzeczywistość. Niewolnictwo w Stanach Zjednoczonych. Właś- ciwa miara oceny.</p>	
TOLERANCJA WYZNANIOWA	87
<p>Swoboda religijna jako następstwo swobód politycznych. Polo- żenie żydów. Wobec reformacji. Ustawa tolerancyjna roku 1573. Równouprawnienie wszystkich wyznań. Polska schronieniem prześladowanych. Jak wyglądała reakcja religijna w Polsce? Unia brzeska.</p>	
PRAWO I ŻYCIE	97
<p>Wstręt do przymusu. Moralne więzy życia gromadnego. Praktyczna próba ich wartości. Sto lat rozstroju. Poczucie prawa. Sądownictwo. Zasada obrony i jawności rozpraw. „Palestra” Własność. Bezpie- czeństwo publiczne jako probierz systemu karnego.</p>	

WOJNY POLSKIE	103
<p>Wstręt do wojen zaborczych. Piast – symbol. Zamilowanie pokoju. Kultura obyczajowa. Pospolite ruszenie. Polska wobec narodzin militarystyki. Idea wojen polskich. Przedmurze Europy. Kompetencja sejmowa w sprawach wojennych. Problem „wojny słusznej”.</p>	
SZERZYCIELKA WOLNOŚCI	110
<p>Promieniowanie swobód. Szlachta litewska przed unią i po unii. Stuletnie oddziaływanie na Moskwę. Program federacyjny Żólkiewskiego: myśl unii polsko-litewsko-moskiewskiej. Emigracja bojarów do Polski. Po utracie państwa. „Za naszą i waszą wolność”. Udział w ruchu wolnościowym Europy. Uniwersalizm sprawy polskiej. Nowoczesna rola Polaków jest kontynuacją ducha dawnej Rzeczypospolitej.</p>	
TYP BOHATERSKI	122
<p>Polski probierz bohaterstwa. Wielkość typu Dżyngis-chana. Żólkiewski. Kościuszko. Traugutt. Zgodność ideału z życiem. Nieuznawanie przemocy. Walka o „królestwo Boże”. Wielki mąż w pojęciu Mickiewicza.</p>	
WYPRZEDZENIE EUROPY	129
<p>Linia prosta polskiego rozwoju politycznego. Absolutyzm w Europie i prawa obywatelskie w Polsce. Pojęcie ojczyzny. Ustawa 3 maja. Jej idee wyprzedzające chwilę dzisiejszą. Ograniczenie przywilejów szlacheckich przez samą szlachtę. Rewizje konstytucji. Federacja narodów. Swoboda sumienia. Reformy bez rozlewu krwi. Wyższość moralna.</p>	
UPADEK PAŃSTWA	146
<p>Szukanie przyczyn upadku. Bezrząd i bezprawie. „Niezdolność do życia” tworząca wzór praworządnego państwa. Dla kogo „anar-</p>	

chia” polska była niebezpieczna? Nieupodobnienie się do niżej stojącego środowiska. Polska uległa przewadze fizycznej.

DUCH DZIEJÓW POLSKI NA TLE CHWILI

DZISIEJSZEJ 152

Następstwa rozbioru Polski. Obalenie równowagi. Wzmocnienie reakcji. Spopularyzowanie idei gwałtu. Rozwój militarizmu. Wojna światowa. Ubez władnienie jednostki. Polska historyczna i Europa współczesna. Spiralna linia postępu. Nasze zadania. Nasz spadek dziejowy.

INDEKS OSÓB 163